

Hvussu tryggja vit øllum í Føroyum fisk til matna?

Elisabeth Skarðhamar Olsen, ph.d. lesandi í humangeografi
Lancaster University og Fróðskaparsetur Føroya

22. september 2023

Hvussu tryggja vit øllum í Føroyum fisk til matna?

- Bakstøði – hví er hetta ein viðkomandi spurningur?
- Tilfar og ástøðiligt perspektiv
- Greining og hugleiðingar

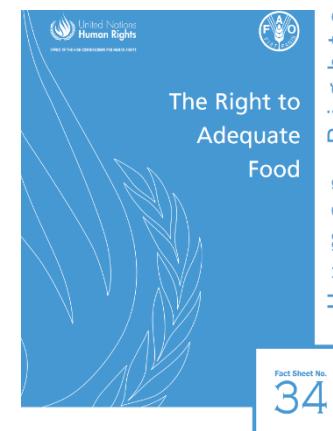
Bakstøði – hví er hetta ein viðkomandi spurningur?

Hóast vit eru millum ríkastu londini í heiminum, og hóast vit fiskaðu yvir 11 tons per íbúgva í 2022, er **matótryggleiki** ein vaksandi trupulleiki í Føroyum.

“Økonomi” stavar frá griska orðinum “oikonomiā” (oīkovomíā)

Oikos - hús

Økonomi – “at halda hús”

Sambært Sameindu
Tjóðunum er atgongdin
til mat ein mannarættur.

Nógv bendir á, at fiskur fyllir minni í okkara kosti, enn hann hevur gjört (AMAP 2021).

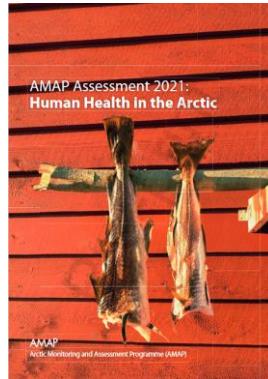

Table 2.8 Daily intake of major food groups in the Faroe Islands over recent decades; 1981–1982 (Vestergaard and Zachariassen, 1987), 2000–2001 (Vestergaard et al., 2006), and 2013–2016 (Weihe, pers. comm., 2020).

Food group	Daily intake, g/day		
	1981–1982 men and women, ≥14 years, 52% participation rate (n=331)	2000–2001 pregnant women, 50% participation rate (n=148)	2013–2016 28-year follow-up of 1986/87 birth cohort, 71% participation rate (n=703)
Dairy products	390	505*	179
Meat	68	80	87
Fish	72	40	28
Oils and dressings	40	22	18
Potatoes	192	140	112
Grains and cereals	215	323	124
Vegetables	32	69	78
Whale meat	12	1.5 ^b	9 ^c
Whale blubber	7	0.6 ^b	4

Fólkahelsuráðið mælir til, at vit eta minni kjøt og meira fisk og bjølgfruktir sum protein keldu.

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

Stig av matótryggleika (food insecurity)

Mattryggleiki og lágur matótryggleiki

Miðal matótryggleiki

Hesin persónurin:

- hevur ov lítið av peningi og/ella tilfeingi at skaffa sær heilsugóðan kost.
- er ikki vísir í, at hann er færur fyri at útvega sær mat.
- hevur allarhelst lopið máltíðir um ella stundum ikki havt nakran mat eftir.

Högur matótryggleiki

Hesin persónurin:

- hevur organ mat eftir.
- hevur ginguð ein heilan dag utan at eta.

Tekin uppá matótryggleika í Føroyum

- Yvir 900 børn og vaksin fingu mat og klædnahjálp frá Reyða Krossi í 2022.
- Vit síggja dømi um, at dulnevnd fólk leita sær hjálp á facebook, tí tey ikki hava ráð at keypa mat.
- Sjúkur, sum standast av ósunnum kosti, eru sambært Fólkaheilsuráðnum ein vaksandi trupulleiki í Føroyum. Tað er ikki óhugsandi, at hetta er ein avleiðing av matótryggleika.

Group participant

4 t. ·

Heyhey

Eg skrivi dulnevnt, tí hetta er eitt eymt evnið.

Eg eri í eini sera keðiligari støðu. Konto'in er dundrandi minus. Eg havi eitt barn at forsyrgja

Eg mangli mat

- Eplir
- Pálegg
- Grønt
- Frukt
- Egg
- Døgurðamat

- Pengar til bensin/buss at ferðast við. Búgví uttanfyri Havnuna. Men fundir og annað er í Havn.

Eg kann skriva á Messenger, um tað er

461

177 viðmerkingar

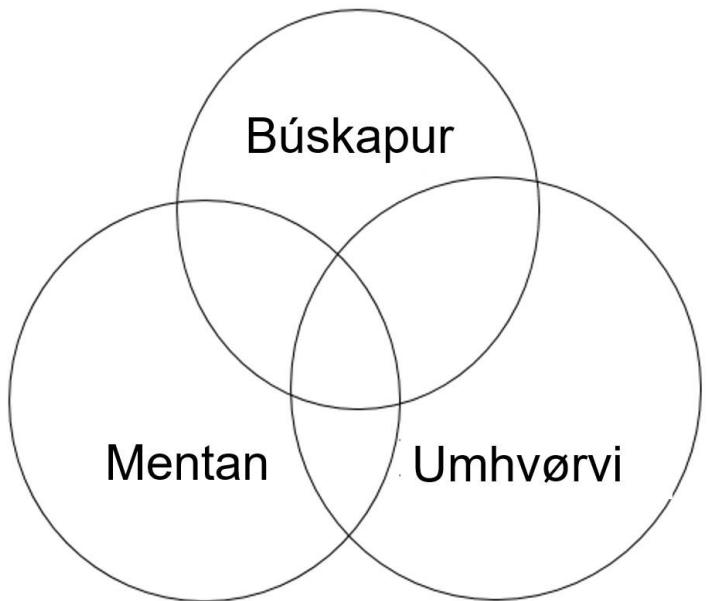
Tilfar (empiri)

- Samrøður við útróðrarfólk og aðrar matframleiðarar í Føroyum.
- Eygleiðingar í føroyska samfelagnum tey seinastu 4-5 árini.
- Autoetnografiskar hugleiðingar.
- Sekundert tilfar, ið m.a. gevur ábendingar um broytingar í fiskiveiðu og í kostinum hjá føroyingum yvir tíð, umframt vitan um okkara matbúskaparligu sögu. (t.d. Bogadóttir, 2020; Guttesen 2004; Joensen 1982, 1987; Weihe & Veyhe 2021; Vestergaard & Zachariassen 1987)

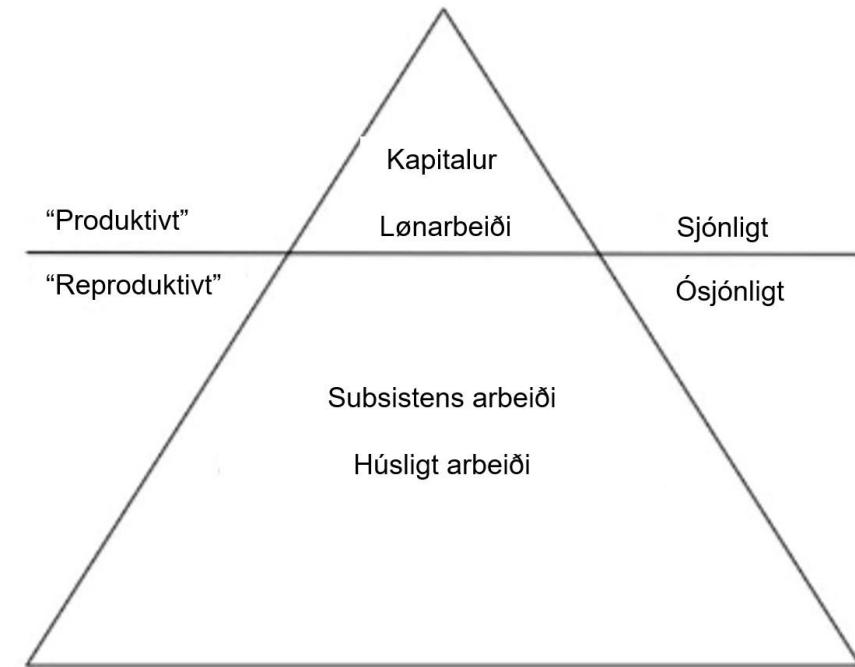
Ástøðilig tilgongd

Antropologisk búskaparfrøði

Feministisk búskaparfrøði

Føroyiski búskapurin í fyrru helvt av 20'indi øld

Marknaðarbúskapurin

Vinnings-orienteraður, lönarbeiði/kontrabók

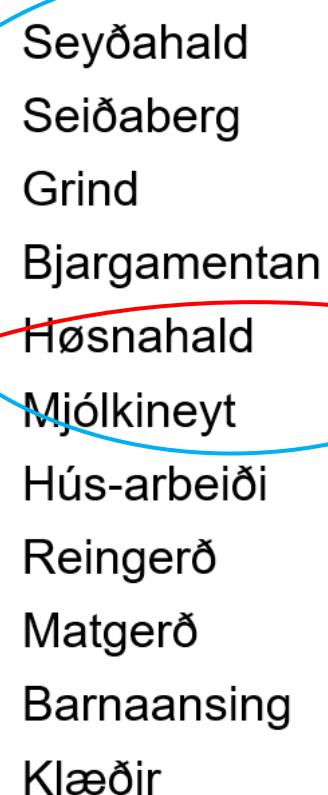
Produktivt

Undirstøðubúskapurin

Subsistens-orienteraður, ólønt/gerðabýti

Reproduktivt

← Útróður →

“Mannfólkaarbeiði”

“Kvinnuarbeiði”

Hvat kunnu vit læra av okkara matbúskaparligu
søgu og mentan, tá tað kemur til at basa
matótryggleika í Føroyum í dag?

Making degrowth locally meaningful: the case of the Faroese *grindadráp*

Ragnheiður Bogadóttir¹
Elisabeth Skarðhamar Olsen

University of the Faroe Islands, Faroe Islands
Lancaster University, UK

Abstract

While the doxa of growth continues to dominate mainstream understandings of what constitutes a healthy economy, the concept and agenda of degrowth beg for theorization about how culture and power render some economic strategies more viable and meaningful than others. In this article we discuss the highly contested practice of Faroese pilot whaling, *grindadráp*. Through autoethnographic methods we identify and analyze forces challenging this deep-rooted practice, both within and outside Faroese society. Faroese resistance to abandon the practice, expressed in local pro-whaling narratives suggest that, in the struggle to legitimize the *grindadráp* as a sustainable and eco-friendly practice, Faroese people are simultaneously deconstructing central tenets of the global food system, and comparing *grindadráp* favorably with the injustices and cruelties of industrial food procurement. In this sense, we argue that the *grindadráp* not only constitutes a locally meaningful alternative to growth-dominated economic practices, but may also, in this capacity, inspire Faroese people to reduce engagement with economic activities that negatively impact the environment and perpetuate social and environmental injustices in the world.

Keywords: Degrowth, whaling, Faroe Islands, relational ethic, noncapitalism.

Résumé

Alors que la doxa de la croissance continue à dominer la compréhension générale de ce qui constitue une économie saine, le concept et le programme de la décroissance implorent la théorisation savante sur la façon dont la culture et le pouvoir rendent certaines stratégies économiques plus viables et significatives que d'autres. Dans cet article, nous discutons de la pratique très contestée de la chasse à la baleine pilote féroïenne, le *grindadráp*. En appliquant la méthode autoethnographique, nous identifions et analysons les forces qui remettent en question cette pratique profondément enracinée, tant à l'intérieur qu'à l'extérieur de la société des îles Féroé. La résistance des Féroïens d'abandonner la pratique exprimée dans les récits locaux pro-baleiniers suggère que, dans la lutte pour légitimer le *grindadráp* comme une pratique écologique et durable, les Féroïens déconstruisent simultanément les principes fondamentaux du système alimentaire global et comparent le *grindadráp* favorablement avec les injustices et les cruautés de l'approvisionnement alimentaire industriel. C'est ainsi que nous soutenons que les *grindadráp* constituent une alternative non seulement locale aux pratiques économiques dominées par la croissance, mais peuvent aussi, à ce titre, inspirer les Féroïens à réduire leur engagement envers les activités économiques qui ont un impact négatif sur l'environnement et perpétuent les injustices sociales et environnementales dans le monde.

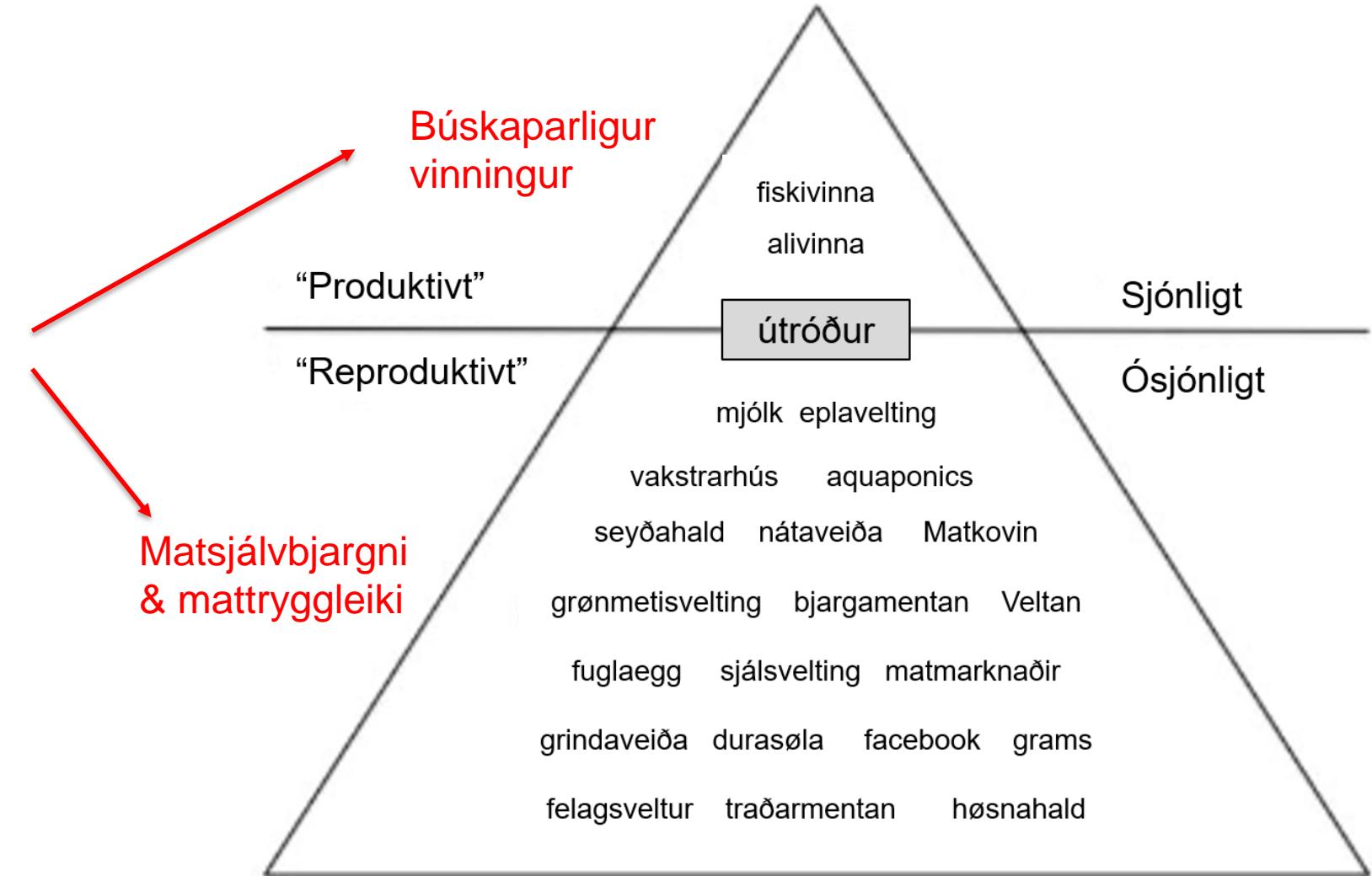
Mots-clés: Décroissance, chasse à la baleine, îles Féroé, éthique relationnelle, non capitalisme.

---

¹ Equal authorship. Ragnheiður Bogadóttir, PhD, Department of History and Social Sciences, University of the Faroe Islands, Faroe Islands Email: [ragnheiðurb "at" setur.fo](mailto:ragnheiðurb@setur.fo). Elisabeth Skarðhamar Olsen, PhD Candidate, Lancaster Environment Centre, Lancaster University, UK. Email: [e.s.olsen "at" lancaster.ac.uk](mailto:e.s.olsen@lancaster.ac.uk). We thank Susan Paulson and Lisa Gezon for their encouragement and helpful comments and guidance. We also wish to acknowledge support and exchange of ideas with colleagues at the Department of History and Social Sciences at the University of the Faroe Islands. The content and any shortcomings in this article are the responsibility of the authors. This is the fifth article in Lisa L. Gezon and Susan Paulson (eds.) 2017, "Degrowth, culture and power", Special Section of the *Journal of Political Ecology*, 24: 425-xxx

Føroyiski matbúskapurin anno 2023

*Hvat skal
høvuðsendamálið hjá
útróðrinum vera?*

“Eg eri, hvat skal mann siga, ungur maður sum eri farin í holt við eina øgiliga traditionella vinnu. Útróður í Føroyum ...tað hevur verið tann traditionelli mátin at skaffa sær mat, og vit, sum eru tað í dag, vit fáa eisini døgurðamat burturúr tí. Men samstundis, so er tað høvuðsvinnan og øgiliga kommersielt, altso samstundis, sum tað er tað mest traditionella, sum er...

...hon [útróðrarvinnan] er ... sprottin burturúr at skaffa sín egna mat til at vera blivin ein kommersiell vinna.”

(Útróðarmaður, 30-40 ár)

“Eg var so irriteraður uppá eitt tíðspunkt... Vit fingu einki fyri túrarnar. So tóku vit nøkur hundrað kilo og fóru at selja tað. Eg haldi vit seldu tað 20 kr kilo, sum... ikki er so högt, men tað var nokk hjá okkum. Mítt hugskot var allatíð, at ...mannskapið sjálvt skuldi fáa nakrar fáar krónur eyka.... men so skuldi ein partur eisini fara til ellis og røktarheimini og sjúkrahúsini.

Tað var ein idealistisk plan, og tað gjørdu vit í eina tíð, at vit seldu, og so fór eg og gav til sambýlini so nógvan fisk, sum tey vildu hava....

Hví vil eg hava tað har? Tí at eldri fólk elska fisk. Tað er sunnur, heilsugóður matur. Tað fylgir eisini tankanum um tað burðardygga og eisini tí økologiska, og eg haldi sjálvur at tað er ein góður tanki.”

(Útróðarmaður, 40-50 ár)

Tabel 5.3 Beregnet selvforsyningssgrad og dækningsgrad per varekategori i energi

Varekategori	Selvforsyningssgrad	Dækningsgrad
Mejeri	37 %	37 %
Kød	41 %	41 %
Grønsager	0 %	0 %
Korn	0 %	0 %
Kartofler	20 %	20 %
Fisk	80 %	5567 %
Øvrig	0 %	0 %
<i>Sum</i>	22 %	446 %

Sjálvsvitanarstig: Framleiðsla – útflutningur / nýtsla

Dekningsstig: Framleiðsla / nýtsla

Frágreiðing av bólki undir Norðurlandaráðnum.
Búnaðarstovan og Umhvørvisstovan stóðu fyrir fóroyska partinum.

Tekin uppá matótryggleika í Føroyum

- Yvir 900 børn og vaksin fingu mat og klædnahjálp frá Reyða Krossi í 2022.
- Vit síggja dømi um, at dulnevnd fólk leita sær hjálp á facebook, tí tey ikki hava ráð at keypa mat.
- Sjúkur, sum standast av ósunnum kosti, eru sambært Fólkaheilsuráðnum ein vaksandi trupulleiki í Føroyum. Tað er ikki óhugsandi, at hetta er ein avleiðing av matótryggleika.

Group participant

4 t. ·

Heyhey

Eg skrivi dulnevnt, tí hetta er eitt eymt evnið.

Eg eri í eini sera keðiligari støðu. Konto'in er dundrandi minus. Eg havi eitt barn at forsyrgja

Eg mangli mat

- Eplir
- Pálegg
- Grønt
- Frukt
- Egg
- Døgurðamat
- Pengar til bensin/buss at ferðast við. Búgví uttanfyri Havnuna. Men fundir og annað er í Havn.

Eg kann skriva á Messenger, um tað er

461

177 viðmerkingar

Matpolitiskar hugleiðingar við støði í fóroyeskari matmentan:

- Kann man ímynda sær, at man politiskt flytur aðalregluna úr grindadrápinum um ókeypis atgongd til mat til eisini at fevna um fisk?
- Kann man ímynda sær eina skipan, har landið t.d. keypir fisk frá útróðrarflotanum við tí fyrir eyga at lata øllum íbúgvum í Føroyum eina nøgd av fiski um mánaðin?

